

ההוד והענווה
Majesty & Humility
 הרב מואיז נבון

I know nobody knows / Where it comes and where it goes
 I know it's everybody sin / **You got to lose to know how to win (לנצח כדי לדעת לנצח)**
 – Steven Tyler, Aerosmith, "Dream On", Age 17

“Man, in Judaism, was created for both victory and defeat – he is both king and saint. He must know how to fight for victory and also how to suffer defeat.”
 – Rabbi Soloveitchik, “Majesty and Humility”

בראשית פרק לז

(א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְוָרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : (ב) **אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שֶׁבַע עָשָׂר שָׁנָה הָיָה**
 לָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו ...

בראשית רבה (וילנא) פרשת וישב פרשה פד

והוא נער - שהיה עושה מעשה נערות, ממשמש בעינו מתלה בעקיבו מתקן בשערו ...

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֶל אָבִיהֶם : (ג) **וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ**
 וְעֵשָׂה לוֹ כְּתִנֹּת פְּסִים :

כלי יקר בראשית פרק לז פסוק ג

ועשה לו כתונת פסים. נראין הדברים אחר שכבר בבל ראובן יצועי אביו ניטלה ממנו הבכורה, ועכשיו מסרה ליוסף, ועל שם זה עשה לו כתונת פסים לפי שהעבודה בבכורות והיה הבכור כהן לאל עליון על כן עשה לכבוד ולתפארת כתונת זה דומה לבגדי כהונה שהיה בהם כתונת תשבץ, ואולי שעל זה נאמר "כי בן זקנים הוא לו" כאילו היה הוא הזקן והבכור שבכל בניו, לכך נאמר לו, כי באמת לא היה הזקן שבכולם, ויורה על זה הכפל שאמרו המלוך תמלוך עלינו אם משל תמשול בנו, כי הבכור נוטל פי שנים בכל אשר ימצא ואך לו המלוכה, ...

(ד) וַיִּרְאוּ אָחִיו כִּי אֶתוֹ אֶהָב אָבִיהֶם מִכָּל אָחִיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֵם : (ה) וַיַּחֲלֵם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ : (ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתִּי : (ז) וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מֵאֱלֹמִים אֱלֹמִים בְּתוֹךְ הַשָּׁדָה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמְתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָן לְאֵלֵמְתִי : (ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחִיו הַמֵּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מִשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל חֲלֵמְתּוֹ וְעַל דַּבְּרָיו : ...

דברים פרק יז

(יד) כִּי תֵבֵא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְוֶה אֲלֶיהֶּךָ נָתַן לָךְ וּיְרַשְׁתָּהּ וַיִּשְׁבַּתָּהּ בָּהּ וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כָּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתַי : (טו) **שׁוֹם תִּשְׂמִי עָלֶיךָ מֶלֶךְ** ... (יח) וְהָיָה כְּשִׁבַּתְךָ עַל פְּסָא מִמְּלַכְתּוֹ וְכָתַב לּוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מַלְפָּנַי הַכְּהֻנִּים הַלְוִיִּם : (יט) וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לִירְאָה אֶת יְקֹוֹק אֱלֹהָיו לְשֹׁמֵר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשׂוֹתָם : (כ) **לְבַלְתִּי רוּם לִבְבוֹ מֵאָחִיו וּלְבַלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה זְמִין וְשִׁמְאוֹל לְמַעַן יֵאָרִיךָ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא** וּבְנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל : ט

~ אתה חייב להפסיד כדי לדעת לנצח ~

בראשית פרק לז

... (כג) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־אָחִיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כְּתִנֹּתוֹ אֶת־כְּתִנֹּת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו : (כד) וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכְהוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מִים : ... (כו) לָכוּ וְנִמְכְּרוּנוּ לַיִּשְׁמַעְאֵלִים וְנָדְנוּ אֶת־הַחַיִּיבוֹ כִּי־אֲחִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אָחִיו : (כח) וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדְּנִיָּים סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיִמָה : ... (לו) וְהַמְדָּנִים מְכָרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרָיִם לְפוֹטִיפָר סָרִיס פְּרַעֲהָ שֶׁר הַטַּבָּחִים : פ

MN: According to Rabbi Soloveitchik the hero is an individual who purges himself of his "brutish and raw state of mind" through "catharsis", a process that "expresses itself in paradoxical movement in two opposite directions – in surging forward boldly and in retreating humbly."

Rabbi Soloveitchik, Catharsis (להיזרף, להיטהר)

Four areas of catharsis: **the aesthetic-hedonic**, the emotional, **the intellectual**, the moral-religious.

~ להיזרף בתחום האסתטי ~

בראשית פרק לט

(א) **וְיוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפָר סָרִיס פְּרֹעָה שֶׁר הַטְּבָחִים אִישׁ מִצְרַיִם מִיַּד הַיְשָׁמְעָאִלִּים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה**: (ב) **וַיְהִי יִקְנֹךְ אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִ: (ג) וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי יִקְנֹךְ אֹתוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יִקְנֹךְ מִצְלִיחַ בְּגֵדוֹ**: (ד) **וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁרַת אֹתוֹ וַיִּמְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ וְכָל יֵשׁ לֹו נִתַּן בְּגֵדוֹ**: (ה) **וַיְהִי מֵאִזְ הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיִּבְרָךְ יִקְנֹךְ אֶת בֵּית הַמִּצְרַיִ בְּגִלְל יוֹסֵף וַיְהִי בְרַפְתּוֹ יִקְנֹךְ בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֵה: (ו) וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאוֹמָה כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תָאֵר וַיִּפֶּה מְרָאָה: (ז) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**

בראשית פרק כב

(א) **וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נָסָה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: (ב) וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ ...**

וּתְשֵׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וּתְאָמַר שְׂכָבָה עִמִּי: (ח) וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֶשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֶתִּי מִה בְּבֵית וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נִתַּן בְּיָדִי:

Rabbi Soloveitchik, Catharsis

He takes his own defeat. There is no glamor attached to his withdrawal... [it] is not a spectacular gesture, since there are no witnesses to admire and to laud him... It happened in the privacy of their home, in the stillness of the night.

זוהר כרך א (בראשית) פרשת מקץ דף קצד עמוד ב

רבי שמעון אמר עד לא אירע ליוסף ההוא עובדא לא אקרי צדיק כיון דנטר [שמר] ההוא ברית קיימא אקרי צדיק.

~ להיזרף בתחום האינטלקטואלי ~

בראשית פרק מ

(א) **וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מִשְׁקָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם וְהָאֵפֶה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם: (ב) וַיִּקְצֹף פְּרֹעָה עַל שְׁנֵי סָרִיסָיו עַל שֶׁר הַמְּשָׁקִים וְעַל שֶׁר הָאוֹפִים: (ג) וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמֶר בֵּית שֶׁר הַטְּבָחִים אֶל בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם: (ד) וַיִּפְקֹד שֶׁר הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף אִתָּם ... (יג) בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פְרֹעָה אֶת רֹאשׁוֹ וְהַשִּׁיבֵךְ עַל כַּנֶּךְ וְנִתְּתָ כוֹס פְּרֹעָה בְּגֵדוֹ כְּמִשְׁפֵּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקָהוּ: (יד) כִּי אִם זְכֹרְתָנִי אֲתָדָּ כִּאֲשֶׁר יֵיטֵב לָךְ וְעֲשִׂיתָ נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְהִזְכֵּרְתָנִי אֶל פְּרֹעָה וְהוֹצֵאתָנִי מִן הַבַּיִת הַזֶּה: (טו) כִּי גָבַב גָּבַבְתִּי מֵאַרְצְ הַעֲבָרִים וְגַם פֶּה לֹא עֲשִׂיתִי מֵאוֹמָה כִּי שָׁמוּ אֹתִי בְבוּר: ... (כא) וַיֵּשֶׁב אֶת שֶׁר הַמְּשָׁקִים עַל מִשְׁקָהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל כַּף פְּרֹעָה: (כב) וְאֵת שֶׁר הָאֹפִים תִּלְּהָ כִּאֲשֶׁר פִּתַּר לָהֶם יוֹסֵף: (כג) וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְּשָׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ: פ**

בראשית פרק מא (א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וַיִּפְרָעָה חֵלֶם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאָר:

שכל טוב (בנובר) בראשית פרק מא סימן א

ויהי מקץ שנתים ימים. לסוף שתי שנים לשיבת שר המשקים על כנו, ולמה נתאחר ב' שנים? כנגד ב' זכירות שאמר לשר המשקים. שנאי כי אם זכרתני אתך והזכרתני אל פרעה (בראשית מ יד), לכך נקנס להתאחר ב' שנים, וכן הוא אומר "עַד עַתְּ בָּא דְבָרוֹ אֲמַרְתָּ יִקְנֹךְ צְרַפְתָּהוּ": (תהלים קה יט).

ספר מורה הנבוכים חלק ב פרק לו

דע כי אמתת הנבואה ומהותה הוא שפע שופע מאת השם יתי' באמצעות השכל הפועל, על הכח הדברי [הרציונלי] תחלה, ואחר כך ישפע על כח המדמה [הדמיון], וזאת היא היותר עליונה שבמדרגות האדם ...

בראשית פרק מ

(ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חֲלַמְנוּ וּפְתַר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לֵאלֹהִים פְּתָרְנִים סִפְרוּ נָא לִי: ... (יב) וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פְּתָרְנוּ ... (יח) וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פְּתָרְנוּ ...

בראשית פרק מא

(טו) וַיֹּאמֶר פְּרֹעָה אֶל יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וּפְתַר אֵין אֹתוֹ וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפָתַר אֹתוֹ: (טז) וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פְּרֹעָה לֵאמֹר בְּלַעַז אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרֹעָה:

בראשית פרק מא (לג) וַעֲתָה יֵרָא פְרֹעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם וַיִּשְׁתִּיתָהוּ עַל־אַרְצְ מִצְרַיִם:

~ אתה חייב להפסיד כדי לדעת לנצח / ~ You got to lose to know how to win ~